ÄRENDENR: 2021/4430 **DATUM:** 2021-11-15

LARMNING OCH VARNING VID DAMMHAVERI

Nationella rutiner - Utgåva 2022

SVENSKA KRAFTNÄT

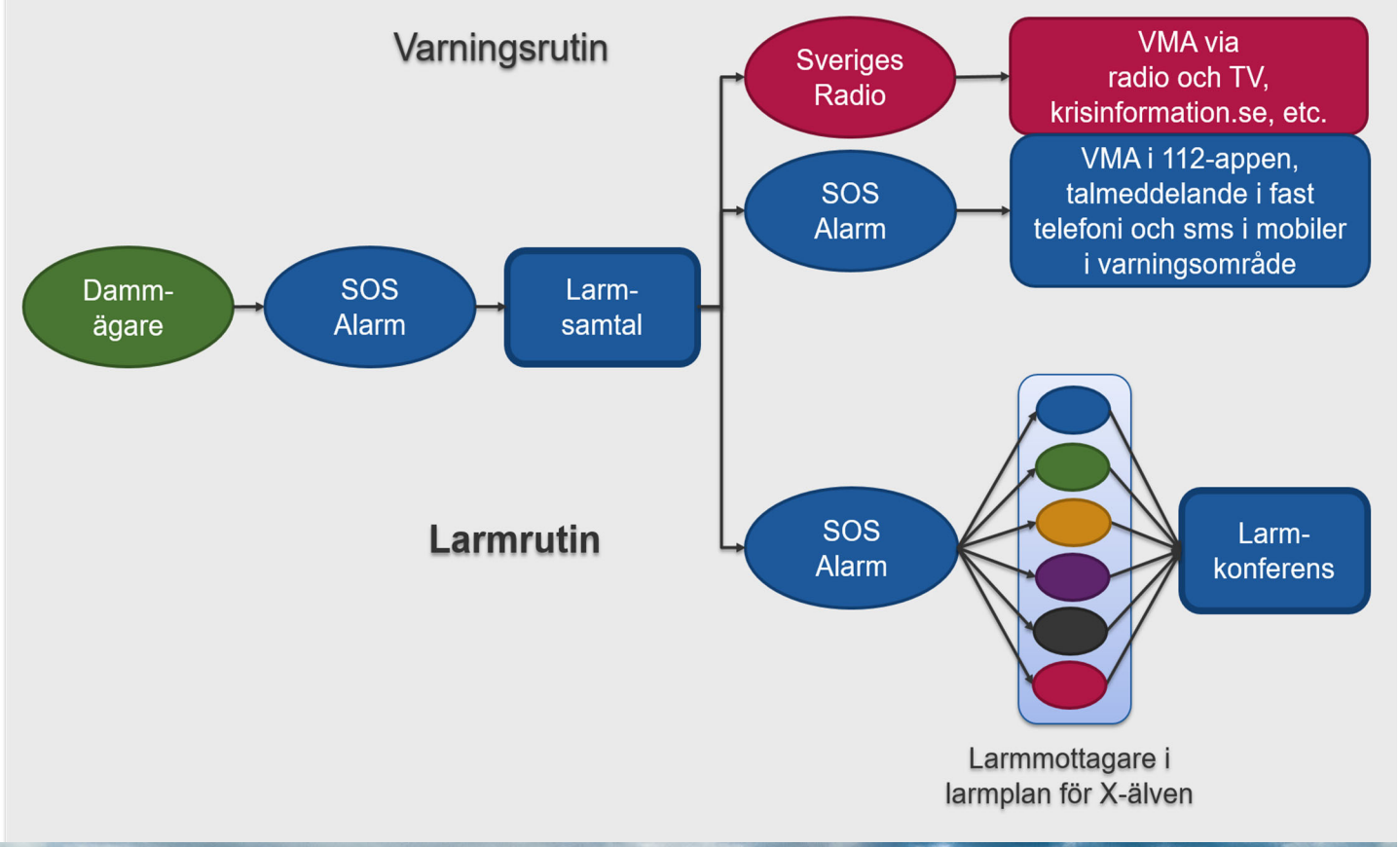

SVENSKA KRAFTNÄT

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk med uppgift att förvalta Sveriges stamnät för el, som omfattar ledningar för 400 kV och 220 kV med stationer och utlandsförbindelser. Vi har också systemansvaret för el. Vi utvecklar stamnätet och elmarknaden för att möta samhällets behov av en säker, hållbar och ekonomisk elförsörjning. Därmed har Svenska kraftnät också en viktig roll i klimatpolitiken. Vidare är Svenska kraftnät Sveriges elberedskapsmyndighet, sektorsansvarig myndighet för elförsörjningens säkerhetsskydd samt har i uppdrag att främja dammsäkerheten i landet.

Som dammsäkerhetsfrämjande myndighet verkar vi för en framtid med god dammsäkerhet och samordnad beredskap för dammhaveri. Vi bidrar till nationell samordning genom tydliga krav, vägledning och information. Vi svarar för tillsynsvägledning i frågor om dammsäkerhet enligt 11 kap. miljöbalken och har föreskriftsrätt kopplat till förordningen (2014:214) om dammsäkerhet. Vi verkar även för ökad kunskap och kompetens inom området genom att bidra till utbildning, teknik- och metodutveckling.

Rapporten är skriven av dammsäkerhetshandläggare på Svenska kraftnät.
Illustrationer och kartor har tagits fram av Svenska kraftnät.
Foto omslag: Krokströmmen, Tomas Ärlemo/Svenska kraftnät

Org. Nr 202100-4284

SVENSKA KRAFTNÄT
Box 1200
172 24 Sundbyberg

Förord

Det är av stor vikt att dammägare snabbt och effektivt kan larma berörda samhällsaktörer vid dammhaverier som skulle kunna orsaka allvarliga skador och störningar med stor geografisk spridning. Vidare är det av stor vikt att snabbt och effektivt kunna varna allmänheten som kan vara i fara vid ett dammhaveri. Målet med dessa larm- och varningsrutiner är att möjliggöra detta.

Nationella larmrutiner för dammhaveri infördes 2015 genom att Svenska kraftnät upprättade ett larmavtal med SOS Alarm. De kompletterades 2016 med varningsrutiner. Rutinerna har utarbetats av Svenska kraftnät i samverkan med representanter från vattenkraftbranschen, länsstyrelser, räddningstjänst, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), SOS Alarm och Sveriges Radio. Rutinerna i 2022 års utgåva är i huvudsak oförändrade med tillägget att ett larmsamtal har införts. I övrigt har förtydligande om vilka dammar som ingår i olika larmavtal gjorts, terminologin aktualiserats och en omstrukturering gjorts så att beskrivningar om larmavtalet och genomförandet av provlarmningar finns i bilagor. Även larmrutinerna och agendan för larmkonferensen finns i nya bilagor för att möjliggöra en snabböversikt som stöd för aktörerna.

Denna rapport beskriver samlat rutinerna för larmning och varning vid dammhaveri så som de har inarbetats i SOS Alarms system i enlighet med Svenska kraftnäts larmavtal. Rapporten beskriver hur samhällsaktörer larmas samt hur Viktigt Meddelande till Allmänheten, VMA, används vid dammhaverier. Rapporten beskriver VMA via samhällets ordinarie varningskanaler och omfattar inte eventuella kompletterande varningskanaler för varning i särskilt utsatta områden.

Rapporten har upprättats med syftet att det ska utgöra ett stöd för berörda aktörers beredskapsplanering och upprättande av beredskapsrutiner och -planer. Det är alltid aktörernas egna planer som ska användas vid en händelse. Det är dammägaren som ansvarar för att larmning görs och larmmottagaren som ansvarar för att ha aktuella och uppdaterade kontaktuppgifter. Svenska kraftnäts avtal med SOS Alarm innebär inte att Svenska kraftnät tar över dammägarens eller larmmottagarnas ansvar och innebär inte heller att Svenska kraftnät begär eller förmedlar varningsmeddelanden.

Rapporten har upprättats av dammsäkerhetshandläggare på Svenska kraftnät och fastställts av enhetschef Tillsyn Ann-Sofie Fahlgren.

Innehåll

1 Inledning 7

1.1 Syfte och målgrupp 7
1.2 Dammanläggningar som omfattas 7
1.3 Dokumentets disposition 7

2 Grundförutsättningar 9

2.1 Larmning av samhällsaktörer vid dammhaverier 9
2.2 Varning och information till allmänheten 11

3 Larmning och varning för dammanläggningar i Svenska kraftnäts larmavtal 14

3.1 Särskild larm- och varningsrutin 14
3.2 Användning av larmrutinen 17
3.3 Användning av varningsrutinen 17
3.4 Dammägare som kan larma och varna 17
3.5 Dammanläggningar med larmplaner 18
3.6 Larmmottagare och kontaktuppgifter 19
3.7 Larmkonferens 20

4 Larmning och varning för övriga dammanläggningar 21

4.1 Generell larm- och varningsrutin 21
4.2 Användning av larmrutinen 22
4.3 Användning av varningsrutinen 23
4.4 Dammägare som kan larma 23
4.5 Larmmottagare 23

5 Efterföljande samverkan 24

5.1 Samverkanskonferenser 24

6 Efterföljande varning och information till allmänheten 26

6.1 Efterföljande VMA *26*
6.2 Kompletterande information vid en händelse *26*

Bilaga 1 Om Svenska kraftnäts larmavtal 29

Bilaga 2 Särskild larm- och varningsrutin 31

Bilaga 3 Agenda för larmkonferens 34

Bilaga 4 Generell larm- och varningsrutin 35

Bilaga 5 Fördefinierade varningsområden 37

Bilaga 6 Provlarmningars genomförande 38

1 Inledning

1.1 Syfte och målgrupp

Målgruppen för rutinerna är dammägare, vattenregleringsföretag, länsstyrelser, räddningstjänster, övriga larmmottagare, SOS Alarm och Sveriges Radio.

Syftet med detta dokument är att beskriva:

- rutiner för larmning av samhällsaktörer vid dammhaveri, vid fara för dammhaverier samt vid viktig information om dammanläggningar,
- rutiner för hur varning (VMA) ska meddelas vid dammhaveri eller överhängande fara för dammhaverier,
- omfattning av Svenska kraftnäts avtal med SOS Alarm, inklusive ajourhållning av de särskilda larmplanerna och genomförandet av provlarmningar,
- varningsområden och mallar för varningsmeddelanden,
- stöd för efterföljande samverkan, och
- stöd för upprättande av efterföljande, kompletterande information till allmänheten.

1.2 Dammanläggningar som omfattas

Rutinerna är framtagna för dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A, B och C enligt 24-26 §§ 11 kap. miljöbalken[1]. På uppdrag av Svenska kraftnät läggs uppgifter om dessa dammanläggningar in i SOS Alarms system, se mer i Bilaga 1.

Dammanläggningarnas belägenhet, ägandeskap och dammsäkerhetsklass styr om de ingår i särskilda larmavtal eller inte och därmed om den särskilda eller den generella larm- och varningsrutinen används.

1.3 Dokumentets disposition

Dokumentet har följande disposition.

I avsnitt 2 beskrivs vad som menas med larmning och varning samt vilka grundförutsättningar som finns.

[1] En damm ska vara klassificerad i en dammsäkerhetsklass, om dammen vid ett dammhaveri kan medföra en eller flera av följande typer av konsekvenser; förlust av människoliv, störning i elförsörjningen, förstörelse av infrastruktur, förstörelse av eller störning i samhällsviktig verksamhet, miljöskada, förstörelse av områden som är av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § andra stycket, eller ekonomisk skada. Detta gäller dock endast om konsekvenserna av dammhaveri bedöms ha mer än liten betydelse från samhällelig synpunkt.

I avsnitt 3 beskrivs larm- och varningsrutiner för dammanläggningar som omfattas av Svenska kraftnäts larmavtal (och dammägares tilläggsavtal). Där framgår även vilka dammanläggningar som omfattas av Svenska kraftnäts larmavtal, vilka som kan larma samt vilka aktörer som är larmmottagare i larmplanerna. Dessutom beskrivs larmkonferensens genomförande.

I avsnitt 4 beskrivs en generell larm- och varningsrutin för dammanläggningar som inte omfattas av något särskilt larmavtal.

I avsnitt 5 beskrivs efterföljande samverkan, främst de samverkanskonferenser som länsstyrelsen kan kalla till efter en larmkonferens.

I avsnitt 6 ges rekommendationer om efterföljande varningar och kompletterande information till allmänheten.

Bilaga 1 beskriver Svenska kraftnäts larmavtals omfattning och ajourhållning.

Bilaga 2 utgör ett utdrag av avsnitt 3.1 som ger en snabböversikt över larm- och varningsrutinen för dammanläggningar i Svenska kraftnäts och dammägares larmavtal.

Bilaga 3 beskriver agendan för larmkonferenser i enlighet med rutinen.

Bilaga 4 utgör ett utdrag av avsnitt 4.1 och ger en snabböversikt över den generella larm- och varningsrutinen för dammanläggningar som inte ingår i något särskilt larmavtal.

Bilaga 5 beskriver de fördefinierade varningsområden som finns runt dammanläggningar.

Bilaga 6 beskriver hur provlarmningarna genomförs.

2 Grundförutsättningar

2.1 Larmning av samhällsaktörer vid dammhaverier

Om ett allvarligt problem eller ett haveri inträffar i en damm är det väsentligt att närmast berörda samhällsaktörer omgående får information om det som inträffat. Detta för att aktörer med ansvar för krisberedskap snarast ska kunna påbörja krisberedskapsarbetet. Dammägaren har ansvar för att larma berörda aktörer. För att larmningen ska kunna genomföras snabbt och effektivt bör planer för larmning finnas upprättade. Dessa planer bör även övas regelbundet. För dammar där ett dammhaveri kan orsaka allvarliga konsekvenser inom ett stort geografiskt område är det lämpligt att upprätta särskilda larmplaner och larmavtal med SOS Alarm för alarmeringen. Sådana särskilda larmplaner bör upprättas för dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A och vissa dammanläggningar med dammar i klass B[2]. För övriga dammanläggningar kan ordinarie generella larmrutiner användas.

2.1.1 Larmavtal med SOS Alarm

Särskilda rutiner för alarmering vid dammhaveri finns i SOS Alarms system antingen genom Svenska kraftnäts larmavtal med SOS Alarm eller genom dammägares egna larmavtal med SOS Alarm. Dessutom kan samhällsaktörer ha larmavtal med SOS Alarm, där det ingår att samhällsaktören får larm vid särskilda händelser, t.ex. dammhaveri. Figur 1 ger en överblick.

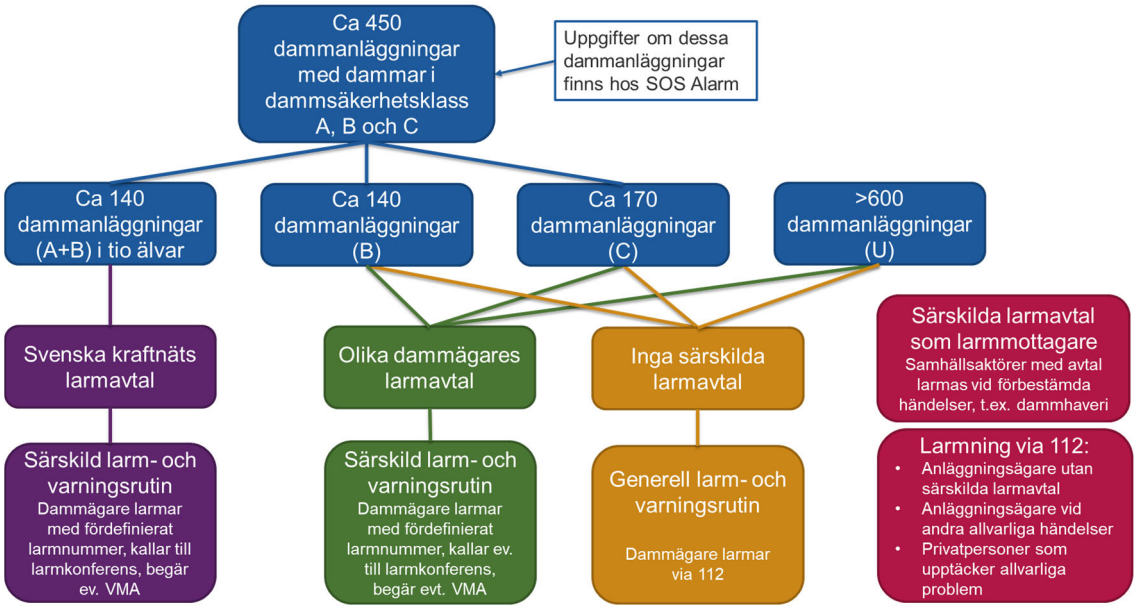

Figur 1 Översikt över larmavtal och larm- och varningsrutiner med beröring på dammanläggningar

[2] Utgående från en bedömning av dammhaveris potentiella samhällskonsekvenser och utbredning, samt hur många samhällsaktörer och andra dammägare som behöver larmas.

Svenska kraftnäts larmavtal
Svenska kraftnäts larmavtal omfattar larm- och varningsrutiner för dammanläggningarna med dammar i dammsäkerhetsklass A och B i de stora reglerade älvarna. För berörda dammägare omfattar avtalet även ett gemensamt larmnummer som ska användas av dammägarna för att komma i kontakt med SOS Alarms krisberedskapsavdelning (KBA). Larmnumret används för att begära alarmering av samhällsaktörer för dammar som ingår i larmavtal. Det kan vidare användas för att begära att VMA ska meddelas för dammanläggningar som är farliga verksamheter enligt lagen om skydd mot olyckor. Dessa dammägare har även erhållit företagsspecifika telefonnummer som kan användas för att, via SOS Alarms krisberedskapsavdelning, komma i kontakt med Tjänstemän i Beredskap på olika myndigheter. Dessa dammägare har erhållit särskilda SOS-koder för sina klassificerade dammanläggningar som (helst) ska uppges vid dammägarens kontakt med SOS Alarm.

I Bilaga 1 beskrivs larmavtalets omfattning och larmrutinernas ajourhållning och i Bilaga 6 beskrivs hur provlarmningar genomförs.

Dammägares larmavtal
Dammägare kan teckna egna tilläggsavtal med SOS Alarm för ytterligare dammanläggningar. Tilläggsavtalen innebär att den upprättade larm- och varningsrutinen för Svenska kraftnäts larmavtal (eller i vissa fall den generella larm- och varningsrutinen) används även för dessa dammanläggningar. Det innebär att även dessa dammanläggningar ges särskilda koder i SOS Alarms system och att dammägaren larmar via ett fördefinierat larmnummer. Dammägare är ansvariga för ajourhållning av larmplanerna.

Larmning via 112
Vid dammhaveri eller risk för dammhaveri använder dammägaren larmnumret 112 för att komma i kontakt med SOS Alarm för dammanläggningar som inte ingår i något särskilt larmavtal (och därmed inte har någon SOS-kod). Den generella larm- och varningsrutinen gäller för dessa anläggningar.

Vid andra allvarliga problem vid en damm- eller vattenkraftanläggning, som exempelvis brand eller personskada, ska larmnumret 112 användas för kontakt med SOS Alarm.

Om en privatperson upptäcker ett haveri eller något allvarligt problem vid en damm ska denne ringa SOS Alarm på larmnumret 112 och informera om det inträffade. Om uppgifter om dammanläggningen finns i systemet kan SOS Alarm enkelt kontakta berörd dammägare. Om dammägaren bedömer att det är lämpligt begär denne att SOS Alarm larmar berörda larmmottagare. Om SOS Alarm inte kan identifiera ägaren till dammen beslutar SOS Alarm om alarmering och larmar troligtvis berörd räddningstjänst.

Larmmottagare
Vilka som larmas från SOS Alarm beror på händelsens art, dammens geografiska läge och eventuella avtal som larmmottagare har. Om en samhällsaktör i ett eget larmavtal med SOS Alarm har inkluderat dammhaveri som händelse att få larm för larmas denne på ordinarie larmvägar. Detta gäller oavsett om samhällsaktören ingår i de särskilda larmplanerna eller ej. Denne kallas dock inte per automatik till larmkonferensen.

2.2 Varning och information till allmänheten

VMA är ett varningssystem som används vid olyckor och allvarliga händelser, vid svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och vid krishantering i samband med extraordinära händelser. På Krisinformation.se[3] och MSB:s webbplats[4] beskrivs VMA:s kanaler, hur en varning går till, vilka som har behörighet att begära VMA mm.

VMA sänds i flera kanaler
VMA sänds i följande kanaler:

- via radio och tv,
- från Krisinformation.se via webb, app och i sociala medier,
- som notis i Sveriges Radios app SR Play,
- som notis i SOS Alarms 112-app.

I vissa fall kan VMA sändas som:

- talmeddelande till fast telefoni inom det drabbade området,
- sms till mobiler som används i det drabbade området.

Vid mycket allvarliga händelser används även utomhusvarningssystemet för viktigt meddelande, även kallat Hesa Fredrik.

SOS Alarm och Sveriges Radios sändningsledning ansvarar för att varning och information till allmänheten ska fungera snabbt och effektivt. SOS Alarm vidarebefordrar en begäran till sändningsledningen på Sveriges Radio i Stockholm. Sändningsledningen ser till att Sveriges Radios alla kanaler sänder meddelandet och distribuerar meddelandet till medverkande TV-företag. Sveriges Radios meddelande sänds även med automatik i den privata lokalradion. Sändningsledningen tjänstgör dygnet runt och säkerställer att meddelandet når de varningskanaler som ingår i VMA-systemet.

[3] Viktigt meddelande till allmänheten, VMA - Krisinformation.se
[4] VMA - Viktigt meddelande till allmänheten (msb.se)

Aktörer som kan begära VMA
På MSB:s webbplats framgår vilka aktörer som har behörighet att begära VMA vid vilka händelser. Där framgår bl.a. att:

- Räddningschef/räddningsledare för statlig eller kommunal räddningstjänst har behörighet för olyckshändelse eller överhängande fara för olyckshändelse (giftig brandrök, utsläpp av kemikalier, explosionsrisk).
- Verksamhetsutövare med anläggningar med farlig verksamhet (enligt 2 kap, 4 §, Lagen om skydd mot olyckor) har behörighet vid utsläpp av giftiga eller skadliga ämnen i mark, vatten och luft, samt även vid risk för ras, skred och dammbrott/dammhaveri.
- Alla som har behörighet att begära sändning av varningsmeddelanden, t.ex. länsstyrelsen, har behörighet att begära efterföljande VMA för händelser som tidigare föranlett ett VMA.

Information till allmänheten
Information till allmänheten kan utgöras av myndighetsmeddelanden vid vardagliga störningar och kompletterande information i samband med en händelse.

För mer vardagliga störningar, som inte innebär fara för liv, kan *Myndighetsmeddelande* användas för att informera allmänheten. Myndighetsmeddelanden begärs av myndigheter genom att kontakta Sveriges Radio direkt (telefon eller Rakel). Det är i allmänhet den lokala trafikredaktionen som hanterar myndighetsmeddelanden.

Efter att ett VMA har sänts ges kompletterande information i Sveriges Radio P4. På krisinformation.se publiceras även kompletterande information från berörda aktörer. SOS Alarms informationsnummer 113 13 kan användas vid frågor. Se mer om efterföljande information till allmänheten i avsnitt 6.

2.2.1 Dammägares behörighet att begära VMA

För vilka dammar kan dammägare begära VMA?
Som nämnts ovan har ägare till anläggningar med farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 §, Lagen om skydd mot olyckor, behörighet att begära varningsmeddelanden. De flesta av dammanläggningarna med dammar i dammsäkerhetsklass A och B i de stora älvarna är anläggningar med farlig verksamhet enligt beslut från länsstyrelsen. Ägare till dessa dammar har således behörighet att begära VMA. Dammägaren bör samråda med räddningstjänsten före VMA begärs.

Dammägaren saknar behörighet att själv begära VMA för dammanläggningar som inte beslutats utgöra farlig verksamhet. Om en dammägare anser att ett

varningsmeddelande bör sändas så kontaktar denne räddningstjänsten, som kan besluta om och begära VMA.

Varningskanaler som kan användas

Ägare till anläggningar med farlig verksamhet har behörighet att begära att VMA meddelas i radio och TV samt även via fast telefon och mobiler. För detta krävs inget särskilt tillstånd eller avtal. Däremot så har ägare till anläggningar med farlig verksamhet inte behörighet att begära varning i de utomhussirener som finns uppsatta i vissa tätorter. För att dessa utomhussirener ska få användas för varning vid dammhaveri ska antingen räddningstjänsten begära VMA eller så ska ägaren till anläggningen ha ett avtal med räddningstjänsten för detta.

3 Larmning och varning för dammanläggningar i Svenska kraftnäts larmavtal

I detta avsnitt beskrivs den rutin som ska följas vid larmning och varning enligt Svenska kraftnäts avtal. Rutinen används även för dammanläggningar där dammägare har tecknat tilläggsavtal om detta med SOS Alarm. Som en snabböversikt för berörda aktörer finns även rutinen i bilaga 2.

3.1 Särskild larm- och varningsrutin

Rutinen för larmning och varning för dammanläggningar i Svenska kraftnäts larmavtal (eller dammägares tilläggsavtal) beskrivs i detta avsnitt.

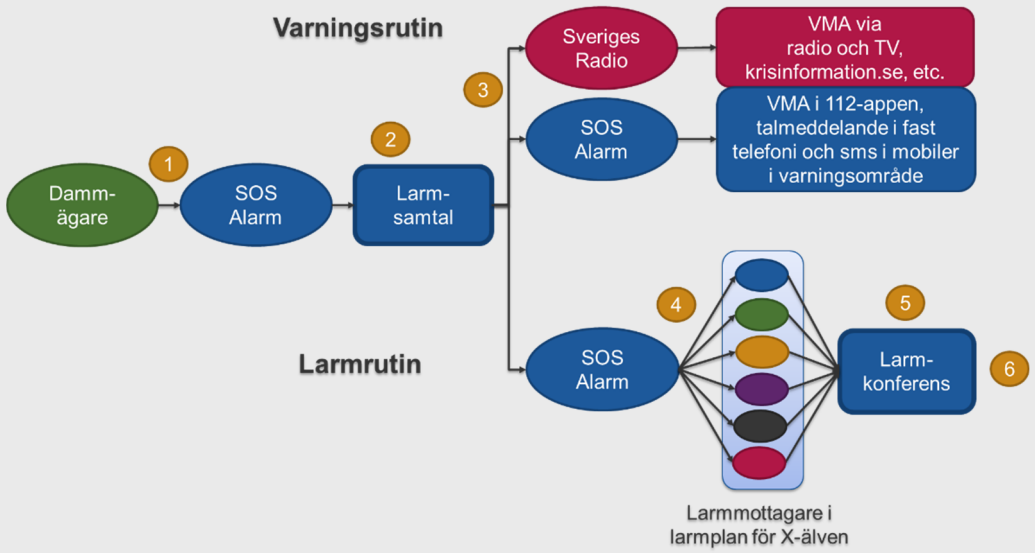

1. **Dammägaren larmar**
   Dammägaren ringer till SOS Alarms krisberedskapsavdelning på det fördefinierade gemensamma larmnumret och begär larmning enligt larmplan för X-älven. Vid behov begärs även varning enligt varningsrutinen för damm X.

   Det är från Driftledningen på **[Företag/Organisation]**.
   Mitt namn är **[namn]** och mitt telefonnummer är **[telefonnummer]**
   Jag vill aktivera larm för **[dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information]** för **[X-älven]** och damm **[damm X, SOS-Kod X]**.
   Larmkonferens ska hållas **[tid]** minuter efter att larmmeddelande gått ut.

   Jag vill även aktivera varning för **[damm X].**

2. **Larmsamtal**
   SOS Alarms krisberedskapsavdelning anordnar så att även räddningsåtgöraren på SOS Alarm och larm- och ledningsbefälet på

räddningstjänsten deltar i larmsamtalet. Vid samtalet informerar dammägaren kort om vad som har hänt. Därefter beslutas om dammägaren eller räddningstjänsten ska begära VMA samt tid för inkallning till larmkonferens. *VMA begärs normalt om dammhaveri har inträffat eller är nära förestående, däremot inte om det är risk för dammhaveri eller viktig information. Larmkonferensen kan tidigast hållas ca 15 minuter efter att larmmeddelandet har skickats ut till larmmottagarna. Om dammägaren vill att larmkonferensen ska hållas vid ett senare tillfälle så kan denne begära detta.*

3. **Varningsrutin**
   Om dammägare eller räddningstjänst begär VMA anordnar SOS Alarms krisberedskapsavdelning så att även Sveriges Radios Sändningsledning deltar i larmsamtalet. Varningsmeddelandet bestäms utgående från nedanstående fördefinierade varningsmeddelande. Sveriges Radio läser därefter upp varningsmeddelandet i radion samt lägger ut det som textremsa i TV. SOS Alarms krisberedskapsavdelning skickar varningsmeddelandet till fasta telefoner och mobiler i förbestämt varningsområde, se Bilaga 5.

   Intro: /Här är Sändningsledningen vid Sveriges Radio med ett/ viktigt meddelande till allmänheten i **[X kommun]** i **[X län]**. (Kan vara fler kommuner och län)

   Vad har hänt: **[X-dammen]** har brustit. Stora vattenmassor väntas i **[XX]** dalgång. (Kan vara mer information)

   Uppmaning: **[Dammägare X/Räddningstjänsten]** uppmanar alla berörda att ta sig till säker plats. (Kan vara längre)

   För mer info: För mer information lyssna på Sveriges Radio P4 **[X]**. (Kan vara fler P4 kanaler)

4. **Larmrutin**
   <u>Automatisk larmning</u> - SOS Alarms krisberedskapsavdelning larmar larmmottagare som har anmält ett funktionsnummer till SOS Alarm genom att ett förbestämt larmmeddelande automatiskt skickas till alla larmmottagare samtidigt. Larmmeddelandet skickas både som ett talat meddelande till fasta och mobila telefoner samt som ett skrivet meddelande (SMS, SDS) till mobila telefoner samt Rakelmobiler.

   Detta är ett larmmeddelande från SOS Alarm.
   Med anledning av **[Dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information om]** på **[damm X]** i **[X-älven]** kallas du till en telefonkonferens.
   Ring in på telefonnummer: **[XX-XXX XX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #]**. Jag repeterar **[XX-XXX XX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #].**
   Mötet startar **[datum eller idag]** klockan **[tidpunkt]**.

Tryck 1 om du kan delta i telefonkonferensen.
Tryck 2 om du inte kan delta i telefonkonferensen.
Tryck # för att repetera meddelandet.

Om en larmmottagare lagt på luren kan denne ringa tillbaka till SOS Alarm på det nummer som användes vid utlarmningen för att höra larmmeddelandet igen. SOS Alarm skickar ett SMS med innehållet i talmeddelandet till larmmottagare med mobiltelefoner och Rakelmobiler.

Manuell larmning - SOS Alarm larmar manuellt till larmmottagare som har anmält andra kontaktvägar till SOS Alarm än ovan angivet, exempelvis personsökare. Denna manuella larmning tar längre tid och det är inte säkert att dessa larmmottagare hinner ringa in till larmkonferensen.

5. **Larmkonferens**
SOS Alarms krisberedskapsavdelning anordnar larmkonferens vid tidpunkten som anges i larmmeddelandet. Larmkonferensen genomförs enligt agendan nedan. För mer information om larmkonferensen se avsnitt 3.7 och bilaga 3.

1 **SOS Alarm startar upp konferensen och gör ett upprop**

2 **SOS Alarm ger ordet till dammägaren**
Dammägaren informerar om var dammen ligger, vad som inträffat och åtgärder som vidtagits eller planeras.

3 **SOS Alarm ger ordet till räddningstjänsten**
Räddningstjänsten informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras.

4 **SOS Alarm ger ordet till länsstyrelsen**
Länsstyrelsen informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras.

5 **SOS Alarm erbjuder alla ordet**
SOS Alarm möjliggör för övriga aktörer att kortfattat framföra något.

6 **SOS Alarm avslutar larmkonferensen**

SOS Alarm spelar in larmkonferensen, skapar en händelse i WIS (Webbaserat informationssystem) och lägger ut inspelningen där. Detta möjliggör för berörda aktörer som av någon anledning inte deltog vid larmkonferensen att ta del av vad som sagts.

6. **Arbete enligt beredskapsplaner/Samverkan påbörjas**
Efter larmkonferensen påbörjar larmmottagarna arbete enligt sina beredskapsplaner och samverkar inom olika samverkansgrupper. Aktörssamverkan och genomförande av samverkanskonferenser beskrivs i avsnitt 5.

Vid behov meddelas ytterligare VMA och kompletterande information ges på webbsidor och som myndighetsmeddelanden i lokalradio och som sms, se mer i avsnitt 6.

3.2 Användning av larmrutinen

Larmrutinen används främst vid dammhaveri och fara för dammhaveri men kan även användas för att förmedla viktig information. Vid larmningen används ett av följande larmbegrepp beroende på den inträffade händelsen:

- Larmbegreppet **dammhaveri** används om ett inträffat dammhaveri eller vid ett nära förestående dammhaveri. Larmrutinen ska användas.
- Larmbegreppet **fara för dammhaveri** används när dammägaren bedömer att något inträffat vid dammanläggningen som medför en fara för dammhaveri men att det inte är nära förestående. Vid fara för dammhaveri kan dammägaren antingen larma enligt larmrutinen eller stämma av med länsstyrelsens Tjänsteperson i Beredskap innan larmning begärs. (Dammägaren bör redan i ett tidigt skede av en problemutveckling ha en dialog med berörd länsstyrelse om behovet av samordning och information.)
- Larmbegreppet **viktig information** används om en dammägare har behov av att samlat nå ut med viktig information om en dammanläggning till larmmottagarna i larmplanen[5]. Larmrutinen kan användas.

3.3 Användning av varningsrutinen

Om dammägaren bedömer att dammhaveri inträffat eller att ett dammhaveri är nära förestående i en dammanläggning med farlig verksamhet kan dammägaren begära att VMA meddelas till allmänheten. Normalt beslutas detta vid larmsamtalet i samverkan med räddningstjänsten. Då fattas även beslut om det är dammägaren eller räddningstjänsten som begär VMA. För dammanläggningar som inte beslutats utgöra farlig verksamhet begär räddningstjänsten VMA vid behov.

3.4 Dammägare som kan larma och varna

Följande dammägare kan larma och varna enligt rutinen:

- Vattenfall Vattenkraft AB
- Fortum Sverige AB
- Statkraft Sverige AB

[5] Exempel på händelser som kan föranleda att dammägaren går ut med viktig information är större skada vid en dammanläggning som inte utgör risk för dammhaveri, brådskande information om höga flöden, händelse som kan bli medialt uppmärksammad,etc.

- Uniper (Sydkraft Hydropower AB)
- Skellefteå Kraft AB
- Jämtkraft AB
- Vattenregleringsföretagen (Samlingsbegrepp för vattenregleringsföretagen i Ångermanälven, Indalsälven, Ljungan, Umeälven och Dalälven)
- Skellefteälvens vattenregleringsföretag

Ovanstående dammägare har tilldelats två telefonnummer som båda går till SOS Alarms krisberedskapsavdelning:

- ett gemensamt larmnummer för aktivering av larm- och varningsrutinen, och
- ett företagsspecifikt telefonnummer för kontaktförmedling till TiB-myndigheter eller räddningstjänst.

Det gemensamma larmnumret används för att aktivera larmning och vid behov även varning. Om dessa dammägare har egna larmavtal med SOS Alarm för andra dammar används larmnumret även för dessa. För dammanläggningar som antingen ingår i Svenska kraftnäts eller dammägares egna larmavtal har dammägaren särskilda koder som uppges vid aktivering av larmningen. (För dammanläggningar som inte ingår i något larmavtal och således inte har någon kod ska larmnumret 112 användas för att aktivera larmning, se avsnitt 4.)

Det företagsspecifika telefonnumret används när dammägaren i samband med en dammhändelse vill komma i kontakt med en Tjänsteperson i Beredskap (TiB) på någon myndighet eller med en Räddningschef i Beredskap (RCB) på räddningstjänst. När dammägaren ringer numret kommer denne till SOS Alarm som förmedlar kontakten till efterfrågad aktör. Detta telefonnummer kan användas för företagets alla dammanläggningar. Dammägaren kan även använda det företagsspecifika telefonnumret för att begära att VMA ska meddelas för dammanläggningar som är farliga verksamheter enligt LSO.

3.5 Dammanläggningar med larmplaner

Ovanstående dammägares dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A och B i följande tio kraftverksälvar omfattas av Svenska kraftnäts larmavtal:

- Luleälven
- Skellefteälven
- Umeälven
- Ångermanälven
- Indalsälven
- Ljungan
- Ljusnan
- Dalälven
- Klarälven
- Göta älv

3.6 Larmmottagare och kontaktuppgifter

Larmmottagare i respektive larmplan
Larmplanerna är upprättade per älv vilket innebär att gruppen av larmmottagare för respektive älv är densamma oberoende av vilken damm i älven som berörs.

Följande larmmottagare ingår normalt i larmplanerna för respektive älv:

- Räddningstjänster i kommuner längs älven
- Regionala myndigheter – Länsstyrelse, Polis, Region
- Centrala myndigheter – MSB, Svenska kraftnät, Trafikverket
- Dammägare/Verksamhetsutövare med dammar i älven
- Kommuner med TiB längs älven

Potentiella övriga larmmottagare diskuteras i älvgruppen. Det kan till exempel vara Försvarsmakten, Inlandsbanan eller kommunala säkerhetssamordnare (om kommunen inte har TiB).

Larmmottagares kontaktuppgifter
I största möjliga mån bör larmmottagarna vara beredskapsfunktioner som är i tjänst dygnet runt. Sådana beredskapsfunktioner är Tjänsteperson i Beredskap (TiB) på centrala och regionala myndigheter, Räddningschef i Beredskap (RCB) på räddningstjänsten, Driftcentral eller Vakthavande ingenjör hos dammägare.

- För samhällsaktörer som har larmavtal med SOS Alarm används ordinarie larmvägar.
- För dammägare som omfattas, se avsnitt 3.4, och eventuella övriga larmmottagare ska kontaktuppgifter uppges till SOS Alarm[6].

För alla larmmottagare gäller följande om kontaktuppgifterna:

- För larmmottagare som har angett ett funktionsnummer (telefon/mobil/Rakel med telefonanslutning) görs utalarmering snabbt och samordnat (automatiskt) med stöd av SOS Alarms system där larmrutinen finns inlagd.
- För larmmottagare som har angett annan kontaktväg görs larmningen manuellt, och tar därför längre tid.

För att säkerställa att larmet verkligen ska höras och uppmärksammas kan man som larmmottagare dels lägga in SOS Alarms telefonnummer i telefonen så att det tydligt framgår att det är SOS Alarm som ringer, dels lägga in en särskild (hög) ringsignal för det telefonnumret.

[6] Kontaktuppgifter till SOS Alarms kundsupport: kundsupport112@sosalarm.se eller 0771-505 800. Använd SOS Alarms blankett för kontaktuppgifter

3.7 Larmkonferens

Larmkonferensen ska vara kort och informativ. Syftet med konferensen är att dammägaren informerar larmmottagarna om det inträffade samt att räddningstjänst och länsstyrelse informerar om åtgärder. Fortsatt samverkan mellan aktörer görs efter larmkonferensen. SOS Alarm är ordförande för larmkonferensen och fördelar ordet.

Larmkonferensen inleds med ett upprop. De som ropas upp är:

- ägaren till dammen som berörs (ägaren som larmat),
- länsstyrelsen i det län dammen ligger i, och
- räddningstjänsten i den kommun dammen ligger i.

Agenda för larmkonferens om händelse XXX (finns även i bilaga 3)

1	**SOS Alarm startar upp konferensen och gör ett upprop**	**SOS Alarm** informerar om att telefonerna är satta på tyst läge samt vad man ska göra för att ändra läge (använd antingen *6 eller ”vanliga knappen” för att växla mellan tal-läge och tyst läge). **SOS Alarm** repeterar larmmeddelandet **SOS Alarm** ropar upp länsstyrelsen i xx län, ansvarig räddningstjänst för xx kommun och ansvarig dammägare (utifrån dammens geografiska läge).
2	**SOS Alarm ger ordet till damm-ägaren** *SOS Alarm säger att dammägaren ska informera om var dammen ligger, vad som inträffat och åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Dammägaren** informerar om - var dammen ligger - vad som inträffat - åtgärder som vidtagits eller planeras (t.ex. VMA, förstärkningar, vattenreglering, samverkansbehov)
3	**SOS Alarm ger ordet till räddningstjänsten** *SOS Alarm säger att räddningstjänsten ska informera om åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Räddningstjänsten** informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras. (t.ex. VMA, information, utrymning, samverkan)
4	**SOS Alarm ger ordet till läns-styrelsen** *SOS Alarm säger att länsstyrelsen ska informera om åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Länsstyrelsen** informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras. (t.ex. information, samverkan, samverkanskonferens)
5	**SOS Alarm erbjuder alla ordet** *SOS Alarm möjliggör för övriga aktörer att kortfattat framföra något*	**Övriga aktörer** har möjlighet att kortfattat delge information, uttrycka samverkansbehov eller ställa frågor till dammägare, länsstyrelse eller räddningstjänst.
6	**SOS Alarm avslutar larm-konferensen**	**SOS Alarm** repeterar tid för nästa samverkanskonferens om sådan beslutats under punkt 4 och avslutar med att säga att larmkonferensen spelats in och finns i WIS under händelse XXX.

4 Larmning och varning för övriga dammanläggningar

Även för dammanläggningar som inte ingår i Svenska kraftnäts eller dammägares larmavtal finns det behov av att tydliggöra rutiner för larmning och varning vid dammhaverier. För dessa dammanläggningar används en generell larm- och varningsrutin enligt nedan.

4.1 Generell larm- och varningsrutin

Larmnings- och varningsrutinen för dammanläggningar som inte ingår i något särskilt larmavtal beskrivs i detta avsnitt.

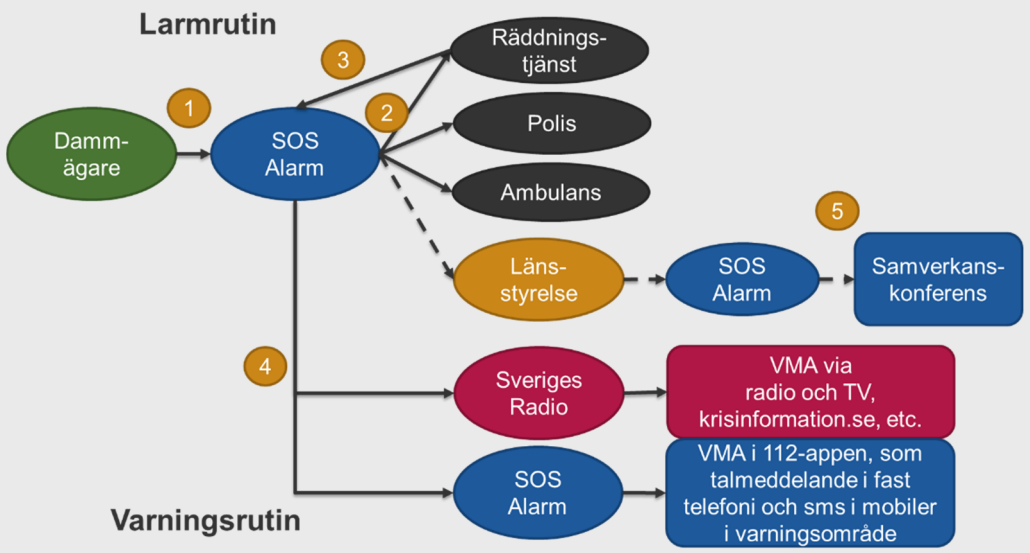

1 Dammägaren larmar

Dammägaren ringer till SOS Alarm på 112 och begär larmning för damm X.

> Det är från **[Företag/Organisation]**.
> Mitt namn är **[namn]** och mitt telefonnummer är **[telefonnummer].**
> Jag vill aktivera larm för **[dammhaveri/fara för dammhaveri]** för damm **[damm X].**
> *Vid behov*: Jag vill även komma i kontakt med räddningstjänsten angående aktivering av varning för **[damm X].**

2 **SOS Alarm larmar larmmottagare**

Larmmottagare utgörs alltid av räddningstjänst, polis och ambulans (vid behov) samt eventuella övriga larmmottagare med larmavtal där dammhaveri ingår. Därutöver kan länsstyrelsen m.fl. samhällsaktörer larmas vid behov.

3 *Vid behov* begärs varning till allmänheten

Vid behov begär räddningstjänsten VMA efter samråd med dammägaren och SOS Alarm. Varningsmeddelandet bestäms utgående från nedanstående fördefinierade varningsmeddelande.

Intro: /Här är Sändningsledningen vid Sveriges Radio med ett/ viktigt meddelande till allmänheten i **[X kommun]** i **[X län]**. (Kan vara fler kommuner och län)

Vad har hänt: **[X-dammen]** har brustit. Stora vattenmassor väntas i **[XX]** dalgång. (Kan vara mer information)

Uppmaning: **[Räddningstjänsten]** uppmanar alla berörda att ta sig till säker plats. (Kan vara längre)

För mer info: För mer information lyssna på Sveriges Radio P4 **[X]**. (Kan vara fler P4 kanaler)

4 På begäran initierar SOS Alarm varning till allmänheten

SOS Alarm kontaktar Sveriges Radios Sändningsledning. Sveriges Radio läser upp varningsmeddelandet i radion samt lägga ut det som textremsa i TV. SOS Alarm skickar varningsmeddelandet till fasta telefoner och mobiler i bestämt varningsområde, se Bilaga 5.

5 *Vid behov* hålls en samverkanskonferens

Vid behov kallar länsstyrelsen till samverkanskonferens, se vidare avsnitt 5.

4.2 Användning av larmrutinen

Larmrutinen används vid dammhaveri och fara för dammhaveri. Vid larmningen används ett av larmbegreppen beroende på den inträffade händelsen:

- Larmbegreppet **dammhaveri** används vid ett inträffat dammhaveri eller vid nära förestående dammhaveri. Rutinen ska användas.
- Larmbegreppet **fara för dammhaveri** används när dammägaren bedömer att något inträffat vid dammanläggningen som medför en fara för dammhaveri men att det inte är nära förestående. Vid fara för dammhaveri kan dammägaren antingen larma enligt larmrutinen eller stämma av med länsstyrelsens Tjänsteperson i Beredskap innan larmning begärs. (Dammägaren bör redan i ett tidigt skede av en problemutveckling ha en dialog med berörd länsstyrelse om behovet av samordning och information.)

Vid andra allvarliga problem vid en damm- eller vattenkraftanläggning, som exempelvis brand eller personskada, ska larmnumret 112 användas för kontakt med SOS Alarm.

4.3 Användning av varningsrutinen

Om det finns behov av att begära VMA är det normalt räddningsledaren som gör det. För dammanläggningar som utgör farlig verksamhet får dammägaren begära VMA men uppmanas att samråda med räddningstjänsten.

4.4 Dammägare som kan larma

Alla dammägare kan initiera alarmering genom att ringa 112. För dammanläggningar där ett dammhaveri skulle kunna medföra mer än små konsekvenser från samhällelig synpunkt (dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A, B och C) finns uppgifter inlagda i SOS Alarms system. För dessa dammanläggningar behöver dammägaren normalt enbart informera SOS Alarm om dammanläggningens namn för att SOS Alarm ska kunna identifiera dammanläggningen i sitt system och därmed identifiera vilka samhällsaktörer som ska alarmeras.

För dammanläggningar som inte finns i SOS Alarms system måste dammägaren när denne ringer till SOS Alarm informera SOS Alarm om var dammanläggningen är belägen för att SOS Alarm ska kunna genomföra utalarmeringen.

4.5 Larmmottagare

Vilka som larmas beror på händelsens art, dammens geografiska läge och eventuella avtal som larmmottagare har.

Normalt larmas följande samhällsaktörer:

- räddningstjänsten i den kommun dammen är belägen,
- ambulans (vid behov),
- polis,
- länsstyrelsen i det län dammen är belägen (vid behov),
- eventuella övriga larmmottagare med larmavtal där dammhaveri ingår.

5 Efterföljande samverkan

Efter larmkonferensen påbörjar larmmottagarna arbete enligt sina beredskapsplaner och samverkar i olika samverkansgrupperingar. Samverkan mellan olika grupper kan ske genom att länsstyrelsen begär att SOS Alarm anordnar samverkanskonferenser, gruppkombinerar olika talgrupper i Rakel eller på annat sätt.

WIS används för att dela information mellan aktörer[7]. Länsstyrelsen samordnar samverkan och skapar en händelse i WIS om SOS Alarm inte redan har gjort det.

Vid behov meddelas ytterligare VMA och kompletterande information ges på webbsidor och som myndighetsmeddelanden i lokalradio och som sms, se mer i avsnitt 6.

För mer information om samverkan i samband med dammincidenter se Svenska kraftnäts kunskapssammanställning[8].

5.1 Samverkanskonferenser

Vid en inträffad händelse kan länsstyrelsen kalla berörda aktörer till samverkanskonferenser. För de stora älvarna kan larmplanerna utnyttjas även för inkallning till dessa konferenser. Syftet med samverkanskonferenserna är att skapa en samlad lägesbild, samordna fortsatt information till allmänheten, identifiera ytterligare samverkansbehov samt klargöra mellan vilka organisationer eller i vilka nätverk detta hanteras. Länsstyrelsen är normalt sammankallande och ordförande för dessa möten.

Vid ett dammhaveri kan följande punkter vara relevanta att ta upp vid en samverkanskonferens.

- **Läge och vidtagna åtgärder** - Dammägare, närmast berörd räddningstjänst/er/kommun/er, övriga aktörer.
- **Konsekvenser** - Flöden, vattennivåer, tider, samhällen som berörs vid ett dammhaveri.
- **Kommunikation** - Har varning till allmänheten gått ut? Föreligger varningsbehov? Vem formulerar varningsmeddelande och aktiverar VMA? Vem/vilka har eller kommer att samordna information till allmänhet och media? Dammägaren och berörd räddningstjänst? Informationsnätverk?

[7] Händelsens namn i WIS bör inkludera ordet damm. Detta gör det möjligt för aktörer att ha bevakning i WIS om händelser som rör dammar och lättare söka fram händelsen.

[8] Kunskapssammanställning om beredskapsplanering för dammhaveri och höga flöden, Svenska kraftnät, dnr. 2018/2219

Förberedda exempel i lokala/regionala beredskapsplaner kan utgöra underlag för viktiga budskap. Föreligger behov av myndighetsmeddelande?

> **Samverkansbehov** - Fortsatt samverkan i mindre grupp t.ex. dammägare, närmast berörds räddningstjänst m.fl. Fortsatta samverkanskonferenser, inriktnings- och samordningsfunktion (ISF), informationsnätverk, andra samverkansgrupper.

6 Efterföljande varning och information till allmänheten

Detta avsnitt beskriver hur allmänheten kan varnas och informeras i samband med en händelse, dvs. efter att ett första VMA har sänts i enlighet med larm- och varningsrutinerna.

6.1 Efterföljande VMA

Efter att ett dammhaveri skett och ett första VMA sänts kan det finnas behov av att sända ytterligare VMA med ny information, t.ex. avseende evakuering av specifika områden. Alla som har behörighet att begära sändning av varningsmeddelanden har behörighet att begära efterföljande VMA, t.ex. länsstyrelsen, viket framgick i avsnitt 2.2. Normalt är det dock räddningstjänsten som begär dessa VMA.

Avaktivering av VMA – efter händelsen
När faran är över ska den som begärt VMA alltid kontakta SOS Alarm och meddela att faran är över och att VMA ska avaktiveras. SOS Alarm kontaktar i sin tur Sveriges Radio.

6.2 Kompletterande information vid en händelse

Kommuner och länsstyrelser bör på sina webbplatser ha grundinformation om risker med dammhaverier och översvämningar, tillsammans med information om den beredskapsplanering som finns. Några exempel på förhandsinformation ges nedan:

- vilka områden som riskerar att översvämmas till följd av dammhaveri,
- hur allmänheten i riskområdet varnas vid ett dammhaveri,
- vart personer som befinner sig i riskområden ska bege sig om ett dammhaveri skulle inträffa,
- information om planeringen i övrigt,
- svar på vanliga frågor och uppgift om var mer information kan fås.

Vid en händelse som riskerar att eskalera samt under ett händelseförlopp behöver denna grundinformation kompletteras med specifik information om t.ex. genom myndighetsmeddelanden i lokalradion och/eller via sms samt skriftlig information på webbplatser.

6.2.1 Myndighetsmeddelanden – vid allvarliga problem

Sveriges Radios Trafikredaktion förmedlar serviceinformation om störningar på samhällsviktig verksamhet såsom vatten-, värme-, el- och teleförsörjningen i lokalradion. Myndigheter kan även själva begära att Sveriges Radio och Sveriges Television sänder myndighetsmeddelanden om sådant som är av vikt för

allmänheten. Programbolagen utformar meddelandet och sänder det när det är lämpligt – i P4 kan det ske inom några minuter. Ett myndighetsmeddelande i Sveriges Radio begärs hos den lokala P4-kanalen eller hos Trafikredaktionen dygnet runt. Via växelnumret 08-784 50 00 kan man bli vidarekopplad.

Vid ett allvarligt problem vid en dammanläggning kan beslut fattas om att informera allmänheten om händelsen med ett myndighetsmeddelande i lokalradion istället för att skicka ut ett VMA. Beslut om att skicka myndighetsmeddelande fattas lämpligen av räddningstjänsten eller länsstyrelsen i samråd med dammägaren, exempelvis vid en larm- eller samverkanskonferens.

6.2.2 Exempel på kompletterande information

Efter att ett VMA skickats ut ska kompletterande information till allmänheten ges. Normalt ges det i form av myndighetsmeddelanden.

Informationen upprättas normalt av berörd räddningstjänst i samverkan med dammägare och länsstyrelse. För dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A och B är det lämpligt att information har förberetts och samordnats inom ramen för samordnad beredskapsplanering. Informationen bör innehålla uppgifter om områden som skulle beröras, minsta tidsförhållanden för vattenmassor att nå utvalda orter nedströms[9] samt vad berörda uppmanas att göra.

Nedan ges ett exempel på hur kompletterande information för dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A och B kan utformas.

Här är Sveriges Radios sändningsledning med information till dig som bor eller vistas i närheten av **X-älven** i **X kommun** i **X län** (*Kan vara fler kommuner och län*).

Räddningstjänsten i **X kommun** meddelar: Ett dammhaveri har skett i **X-dammen** och stora vattenmassor väntas nedströms. Översvämningen medför livsfara för dig som vistas i närheten av älven och kommer att skada vägar, broar, elförsörjning och telekommunikation.

Vattenmassorna förväntas nå:
Ort 1 klockan X
Ort 2 klockan X
Osv.

Räddningstjänsten uppmanar dig att ta dig till högre terräng innan vattenmassorna når ditt område och att följa information i **Sveriges Radio P4 X** (Kan vara fler P4 kanaler).

[9] Vid behov anges även tid för orter i nedströms liggande kommuner.

6.2.3 Kompletterande skriftlig information

Som komplement till den information som går ut i radio, TV och telefoner/mobiler ska även skriftlig information finnas tillgänglig för allmänheten. Den kompletterande informationen förmedlas i första hand av länsstyrelser och kommuner. Följande information ska förmedlas:

- vilka områden som är översvämmade/vilka områden som kan komma att översvämmas,
- vilka vägar som ska användas/är farbara[10],
- vad berörda personer ska göra,
- var det finns uppsamlingsplatser,
- vart man kan vända sig om man har frågor eller vill ha mer information.

Det är lämpligt att kommuner och länsstyrelser har en planering avseende vilken information som ska delges på kommunernas och länsstyrelsernas webbplatser och i så stor mån det är rimligt ha förberett och samordnat sin information så att den enkelt kan tillgängliggöras.

6.2.4 113 13 och krisinformation.se

Kommuner och/eller länsstyrelser bör även ge kompletterande information till SOS Alarm för att de i sin tur ska kunna informera allmänheten som ringer 113 13 - Sveriges nationella nummer för information vid allvarliga olyckor och kriser – för att få information om händelsen. Via 113 13 kan aktör även få information från allmänheten. 113 13 nås via epost samverkan@11313.se eller telefon 0911-22 65 06.

Krisinformation.se utgör en webbplats som förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga om hur de hanterar olika kriser - före, under och efter krisen. Kommuner och/eller länsstyrelser bör säkerställa att allmänheten kan delges relevant information från krisinformation.se.

[10] Det kan även vara Trafikverket som tillhandahåller denna information.

Bilaga 1 Om Svenska kraftnäts larmavtal

Larmavtalets omfattning

Svenska kraftnäts larmavtal med SOS Alarm omfattar upprätthållande av larmrutiner, vari ingår följande:

- Ajourhållning av larmplaner (kontaktuppgifter för fördefinierade larmmottagare) för de tio stora reglerade älvarna. Larmplanerna är upprättade per älv.
- Tillhandahållande av larmnummer och telefonnummer till berörda dammägare för kontakt med TiB-myndigheter.
- Genomförande av larmsamtal och larmkonferens
- Alarmering och inkallning enligt larmrutinerna på begäran
- Meddelande av VMA på begäran
- Ajourhållning av uppgifter om dammar i SOS Alarms system
- Genomförande av provlarm på begäran av styrgruppen (två per älv per år)
- Genomförande av provlarm i samband med övningar på begäran av dammägare eller länsstyrelser.

Uppgifter om dammanläggningar i SOS Alarms system

Svenska kraftnät förser SOS Alarm med uppgifter om dammanläggningar med klassificerade dammar baserat på dammägares årliga dammsäkerhetsrapportering till länsstyrelserna. För dammanläggningarna delges följande uppgifter:

- Namn
- Älv/Vattendrag
- Ägare/Verksamhetsutövare
- Län
- Koordinater

För respektive anläggning finns även uppgifter om de ingår i något särskilt larmavtal eller inte.

Ajourhållning av larmrutinerna

Styrgrupp för larmning och varning vid dammhaveri

Det finns en styrgrupp för de nationella larm- och varningsrutinerna. I styrgruppen finns representanter för Svenska kraftnät, SOS Alarm, dammägare som erhållit företagsspecifika larmnummer i Svenska kraftnäts larmavtal, länsstyrelse, kommun/räddningstjänst, MSB och Sveriges Radio. Svenska kraftnät är sammankallande. Styrgruppens huvuduppgift är att följa upp och utveckla

rutinerna. I uppgifterna ingår bl.a. att se till att provlarm kommer till stånd samt att utvärdera provlarmen. Information om ändringar i larmrutinerna, information om kommande provlarmningar och resultat från genomförda provlarmningar sprids av styrgruppen till berörda, främst via Älvnätverket men även direkt till älvgruppsansvariga på länsstyrelserna för vidare spridning i älvgrupperna.

Årlig uppföljning, översyn och upphandling

Svenska kraftnäts larmavtal med SOS Alarm finansieras av Elberedskapsanslaget och upphandlas årligen. Inför upphandlingen av larmavtalet för nästkommande år gör Svenska kraftnät med stöd av styrgruppen en översyn av larmrutinerna, larmmottagare i de särskilda larmplaner, uppgifter om dammanläggningarna i SOS Alarms system, behov av ytterligare älvsvisa larmplaner, behov av att komplettera SOS Alarms system med ytterligare dammanläggningar, etc. Svenska kraftnät ger uppgifter om dammanläggningar och förändringar samlat till SOS Alarm. Uppgifterna baseras på sammanställning av dammägares årliga dammsäkerhetsrapportering till länsstyrelserna.

Larmmottagares kontaktuppgifter i larmplanerna

För att säkerställa att rätt organisationer ingår i de älvsvisa larmplanerna och att dessa larmmottagares kontaktuppgifter är de rätta kan det vara lämpligt att larmplanen gås igenom vid ett älvgruppsmöte per år. Den länsstyrelsen som är sammanhållande för respektive älvgrupp bör ha ett övergripande ansvar för att se över att rätt organisationer ingår i larmplanen. Varje larmmottagare har ansvar för att ajourhålla sina kontaktuppgifter. Vid älvgruppsmötena påminns larmmottagare om att kontakta SOS Alarm om kontaktuppgifter ändrats. Eventuella ändringar meddelas till SOS Alarms kundsupport (kundsupport112@sosalarm.se eller 0771-505 800).

Larmrutinerna testas två gånger per år

Normalt genomförs två provlarmningsveckor under året – vår och höst. Under provlarmningarna genomförs prov för de tio larmplaner som finns upprättade för de tio stora reglerade älvarna som ingår i Svenska kraftnäts larmavtal. I larmavtalet ingår att SOS Alarm ska genomföra provlarm av den automatiska alarmerings- och inkallningsfunktionen för respektive larmplan.

Svenska kraftnät planerar genomförandet av provlarmningarna med stöd av styrgruppen. Dammägarrepresentanterna i styrgruppen ansvarar för att provlarmen initieras. SOS Alarm genomför provlarmen, sammanställer och delger styrgruppen resultaten. Provlarmningarnas genomförande beskrivs i Bilaga 2.

Utöver dessa regelbundna provlarm kan ytterligare provlarm göras, t.ex. i samband med övningar. Dammägaren kontaktar då SOS Alarm och kommer överens om genomförandet. Svenska kraftnät delges uppgifter om när och hur provlarmningen ska genomföras.

Bilaga 2 Särskild larm- och varningsrutin

Rutinen gäller för dammanläggningar i Svenska kraftnäts eller dammägares larmavtal med SOS Alarm (Utdrag av avsnitt 3.1)

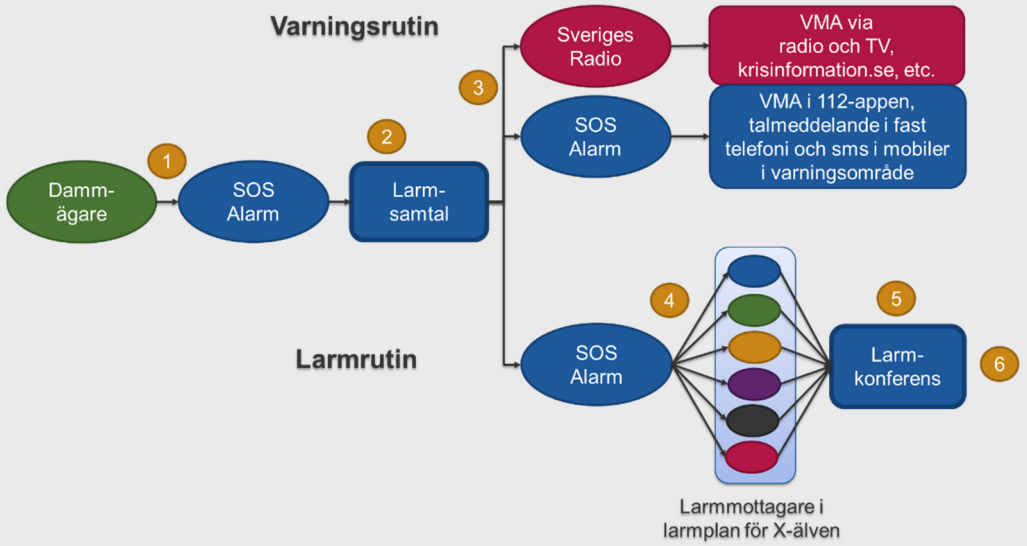

1. **Dammägaren larmar**
   Dammägaren ringer till SOS Alarms krisberedskapsavdelning på det fördefinierade gemensamma larmnumret och begär larmning enligt larmplan för X-älven. Vid behov begärs även varning enligt varningsrutinen för damm X.

   Det är från Driftledningen på **[Företag/Organisation]**.
   Mitt namn är **[namn]** och mitt telefonnummer är **[telefonnummer]**
   Jag vill aktivera larm för **[dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information]** för **[X-älven]** och damm **[damm X, SOS-Kod X]**.
   Larmkonferens ska hållas **[tid]** minuter efter att larmmeddelande gått ut.

   Jag vill även aktivera varning för **[damm X].**

2. **Larmsamtal**
   SOS Alarms krisberedskapsavdelning anordnar så att även räddningsåtgöraren på SOS Alarm och larm- och ledningsbefälet på räddningstjänsten deltar i larmsamtalet. Vid samtalet informerar dammägaren kort om vad som har hänt. Därefter beslutas om dammägaren eller räddningstjänsten ska begära VMA samt tid för inkallning till larmkonferens. *VMA begärs normalt om dammhaveri har inträffat eller är nära förestående, däremot inte om det är risk för dammhaveri eller viktig information. Larmkonferensen kan tidigast hållas ca 15 minuter efter att larmmeddelandet har skickats ut till larmmottagarna. Om dammägaren vill att larmkonferensen*

ska hållas vid ett senare tillfälle så kan denne begära detta.

3. **Varningsrutin**

Om dammägare eller räddningstjänst begär VMA anordnar SOS Alarms krisberedskapsavdelning så att även Sveriges Radios Sändningsledning deltar i larmsamtalet. Varningsmeddelandet bestäms utgående från nedanstående fördefinierade varningsmeddelande. Sveriges Radio läser därefter upp varningsmeddelandet i radion samt lägger ut det som textremsa i TV. SOS Alarms krisberedskapsavdelning skickar varningsmeddelandet till fasta telefoner och mobiler i förbestämt varningsområde, se Bilaga 5.

Intro: /Här är Sändningsledningen vid Sveriges Radio med ett/ viktigt meddelande till allmänheten i **[X kommun]** i **[X län]**. (Kan vara fler kommuner och län)

Vad har hänt: **[X-dammen]** har brustit. Stora vattenmassor väntas i **[XX]** dalgång. (Kan vara mer information)

Uppmaning: **[Dammägare X/Räddningstjänsten]** uppmanar alla berörda att ta sig till säker plats. (Kan vara längre)

För mer info: För mer information lyssna på Sveriges Radio P4 **[X]**. (Kan vara fler P4 kanaler)

4. **Larmrutin**

Automatisk larmning - SOS Alarms krisberedskapsavdelning larmar larmmottagare som har anmält ett funktionsnummer till SOS Alarm genom att ett förbestämt larmmeddelande automatiskt skickas till alla larmmottagare samtidigt. Larmmeddelandet skickas både som ett talat meddelande till fasta och mobila telefoner samt som ett skrivet meddelande (SMS, SDS) till mobila telefoner samt Rakelmobiler.

Detta är ett larmmeddelande från SOS Alarm.
Med anledning av **[Dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information om]** på **[damm X]** i **[X-älven]** kallas du till en telefonkonferens.
Ring in på telefonnummer: **[XX-XXX XXX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #]**. Jag repeterar **[XX-XXX XXX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #].**
Mötet startar **[datum eller idag]** klockan **[tidpunkt]**.

Tryck 1 om du kan delta i telefonkonferensen.
Tryck 2 om du inte kan delta i telefonkonferensen.
Tryck # för att repetera meddelandet.

Om en larmmottagare lagt på luren kan denne ringa tillbaka till SOS Alarm på det nummer som användes vid utlarmningen för att höra larmmeddelandet

igen. SOS Alarm skickar ett SMS med innehållet i talmeddelandet till larmmottagare med mobiltelefoner och Rakelmobiler.

Manuell larmning - SOS Alarm larmar manuellt till larmmottagare som har anmält andra kontaktvägar till SOS Alarm än ovan angivet, exempelvis personsökare. Denna manuella larmning tar längre tid och det är inte säkert att dessa larmmottagare hinner ringa in till larmkonferensen.

5. **Larmkonferens**
SOS Alarms krisberedskapsavdelning anordnar larmkonferens vid tidpunkten som anges i larmmeddelandet. Larmkonferensen genomförs enligt agendan nedan. För mer information om larmkonferensen se avsnitt 3.7 och bilaga 3.

1	**SOS Alarm startar upp konferensen och gör ett upprop**
2	**SOS Alarm ger ordet till dammägaren** *Dammägaren informerar om var dammen ligger, vad som inträffat och åtgärder som vidtagits eller planeras.*
3	**SOS Alarm ger ordet till räddningstjänsten** *Räddningstjänsten informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras.*
4	**SOS Alarm ger ordet till länsstyrelsen** *Länsstyrelsen informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras.*
5	**SOS Alarm erbjuder alla ordet** *SOS Alarm möjliggör för övriga aktörer att kortfattat framföra något.*
6	**SOS Alarm avslutar larmkonferensen**

SOS Alarm spelar in larmkonferensen, skapar en händelse i WIS (Webbaserat informationssystem) och lägger ut inspelningen där. Detta möjliggör för berörda aktörer som av någon anledning inte deltog vid larmkonferensen att ta del av vad som sagts.

6. **Arbete enligt beredskapsplaner påbörjas/Samverkan påbörjas**
Efter larmkonferensen påbörjar larmmottagarna arbete enligt sina beredskapsplaner och samverkar inom olika samverkansgrupper. Aktörssamverkan och genomförande av samverkanskonferenser beskrivs i avsnitt 5.

Vid behov meddelas ytterligare VMA och kompletterande information ges på webbsidor och som myndighetsmeddelanden i lokalradio och som sms, se mer i avsnitt 6.

Bilaga 3 Agenda för larmkonferens

Agendan gäller för larmkonferenser enligt larm- och varningsrutinen för dammanläggningar i Svenska kraftnäts eller dammägares larmavtal med SOS Alarm (Utdrag av avsnitt 3.7)

1	**SOS Alarm startar upp konferensen och gör ett upprop**	**SOS Alarm** informerar om att telefonerna är satta på tyst läge samt vad man ska göra för att ändra läge (använd antingen *6 eller ”vanliga knappen” för att växla mellan tal-läge och tyst läge). **SOS Alarm** repeterar larmmeddelandet **SOS Alarm** ropar upp länsstyrelsen i xx län, ansvarig räddningstjänst för xx kommun och ansvarig dammägare (utifrån dammens geografiska läge).
2	**SOS Alarm ger ordet till damm-ägaren** *SOS Alarm säger att dammägaren ska informera om var dammen ligger, vad som inträffat och åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Dammägaren** informerar om - var dammen ligger - vad som inträffat - åtgärder som vidtagits eller planeras (t.ex. VMA, förstärkningar, vattenreglering, samverkansbehov)
3	**SOS Alarm ger ordet till räddningstjänsten** *SOS Alarm säger att räddningstjänsten ska informera om åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Räddningstjänsten** informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras. (t.ex. VMA, information, utrymning, samverkan)
4	**SOS Alarm ger ordet till läns-styrelsen** *SOS Alarm säger att länsstyrelsen ska informera om åtgärder som vidtagits eller planeras.*	**Länsstyrelsen** informerar om åtgärder som vidtagits eller planeras. (t.ex. information, samverkan, samverkanskonferens)
5	**SOS Alarm erbjuder alla ordet** *SOS Alarm möjliggör för övriga aktörer att kortfattat framföra något*	**Övriga aktörer** har möjlighet att kortfattat delge information, uttrycka samverkansbehov eller ställa frågor till dammägare, länsstyrelse eller räddningstjänst.
6	**SOS Alarm avslutar larm-konferensen**	**SOS Alarm** repeterar tid för nästa samverkanskonferens om sådan beslutats under punkt 4 och avslutar med att säga att larmkonferensen spelats in och finns i WIS under händelse XXX.

Bilaga 4 Generell larm- och varningsrutin

Rutinen gäller för dammanläggningar som inte ingår i något särskilt larmavtal (Utdrag av avsnitt 4.1)

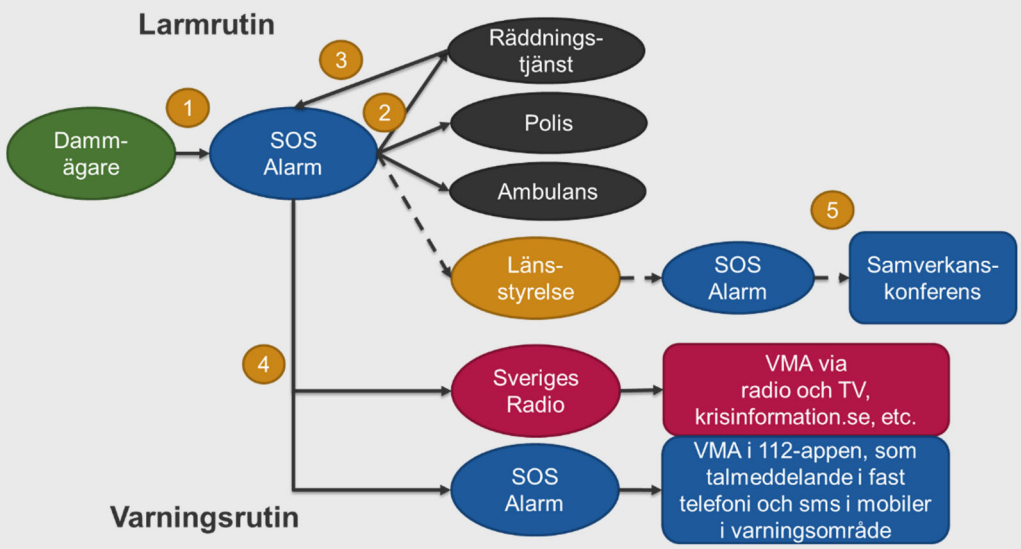

1 Dammägaren larmar

Dammägaren ringer till SOS Alarm på 112 och begär larmning för damm X.

> Det är från **[Företag/Organisation]**.
> Mitt namn är **[namn]** och mitt telefonnummer är **[telefonnummer].**
> Jag vill aktivera larm för **[dammhaveri/fara för dammhaveri]** för damm **[damm X].**
> *Vid behov*: Jag vill även komma i kontakt med räddningstjänsten angående aktivering av varning för **[damm X].**

2 **SOS Alarm larmar larmmottagare**

Larmmottagare utgörs alltid av räddningstjänst, polis och ambulans (vid behov) samt eventuella övriga larmmottagare med larmavtal där dammhaveri ingår. Därutöver kan länsstyrelsen m.fl. samhällsaktörer larmas vid behov.

3 *Vid behov* begärs varning till allmänheten

Vid behov begär räddningstjänsten VMA efter samråd med dammägaren och SOS Alarm. Varningsmeddelandet bestäms utgående från nedanstående fördefinierade varningsmeddelande.

> *Intro:* /Här är Sändningsledningen vid Sveriges Radio med ett/ viktigt meddelande till allmänheten i **[X kommun]** i **[X län]**. (Kan vara fler kommuner och län)
>
> *Vad har hänt:* **[X-dammen]** har brustit. Stora vattenmassor väntas i **[XX]** dalgång. (Kan vara mer information)

Uppmaning: **[Räddningstjänsten]** uppmanar alla berörda att ta sig till säker plats. (Kan vara längre)

För mer info: För mer information lyssna på Sveriges Radio P4 **[X]**. (Kan vara fler P4 kanaler)

4 På begäran initierar SOS Alarm varning till allmänheten

SOS Alarm kontaktar Sveriges Radios Sändningsledning. Sveriges Radio läser upp varningsmeddelandet i radion samt lägga ut det som textremsa i TV. SOS Alarm skickar varningsmeddelandet till fasta telefoner och mobiler i bestämt varningsområde, se Bilaga 5.

5 *Vid behov* hålls en samverkanskonferens

Vid behov kallar länsstyrelsen till samverkanskonferens, se vidare avsnitt 5.

Bilaga 5 Fördefinierade varningsområden

För att möjliggöra snabb och effektiv första varning av allmänheten vid dammhaveri och överhängande fara för dammhaveri har fördefinierade varningsområden upprättats och lagts in i SOS Alarms system för dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass A, B och C.

Fördefinierade varningsområden runt en dammanläggning definieras i form av en cirkel runt dammanläggningen. Cirkelns radie är normalt två mil men radien har i några fall utvidgats för att ta hänsyn till lokala förhållanden, t.ex. för att inkludera bostäder belägna nedströms dammen men utanför tvåmilsradien.

Ett exempel på varningsområde i en dammanläggnings närområde visas nedan.

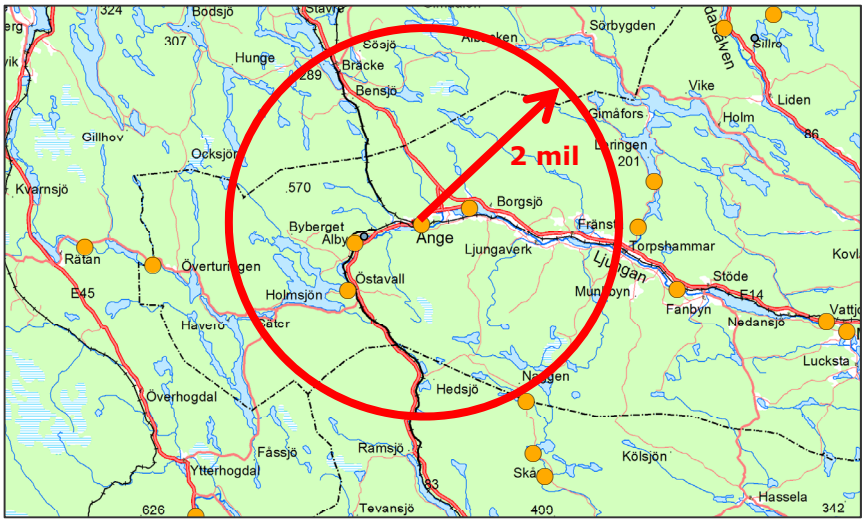

Om det vid en händelse bedöms lämpligt att skicka ut varningsmeddelanden i något annat område än de fördefinierade områdena kan andra varningsområden definieras i samband med händelsen. Vid t.ex. samverkanskonferenser kan andra varningsområden diskuteras och därefter delges till SOS Alarm. Det kan exempelvis finnas behov att definiera varningsområden längs en längre älvsträcka som skulle bli översvämmad. Ett sådant varningsområde utgörs lämpligen av det område som skulle kunna översvämmas vid dammhaveriet. För de stora kraftverksälvarna kan det upprättade beredskapsplaneringsunderlaget för dammhaveri användas som grund för val av varningsområde.

Bilaga 6 Provlarmningars genomförande

I denna bilaga beskrivs provlarmningarnas förberedelser, genomförande och uppföljning.

Vid provlarmningarna gäller generellt följande:

- Vid provlarm larmas vanligen endast de larmmottagare som kan ta emot automatiskt direktlarm (dvs. ingen manuell larmning).
- Normalt ges larmmottagarna en förhandsinformation om att provlarmning kommer att genomföras.
- I larmmeddelandet framgår tydligt att det är ett provlarm.
- Larmsamtal genomförs med dammägare, räddningstjänst, SOS Alarm och på begäran Sveriges Radio.
- Larmkonferensen genomförs genom att SOS Alarm går igenom agendan. När SOS Alarm lämnar över ordet till dammägare, länsstyrelse och räddningstjänst lämnar de i sin tur antingen tillbaka ordet till SOS Alarm eller så använder de tillfället att öva på att framföra information.
- Larmkonferenserna avslutas ibland med fullständiga upprop för att se vilka organisationer som är representerade (om styrgruppen har bestämt att detta ska göras).
- SOS Alarm lägger ut filen med inspelning av larmkonferensen i WIS (under Övningar).
- Medverkande aktörer kan komplettera provlarmningar med interna eller efterföljande samverkansövningar.

Förberedelser, genomförande och utvärdering

Styrgruppen har normalt möten inför och efter varje provlarmningsvecka. Tiderna för nästföljande provlarmning bestäms i styrgruppen vid utvärderingsmötet av provlarmningen. Om möjligt bestäms även tiderna för kommande styrgruppsmöten.

Styrgruppen har planeringsmöte

Planeringsmötet syftar till att styrgruppen beslutar om formerna för genomförandet av provlarmningarna och diskuterar om något särskilt ska testas. Det kan handla om när under dygnet provlarmningarna ska genomföras, om upprop ska hållas, om VMA ska begäras och varningsmeddelande upprättas. Det kan även handla om att någon dammägares larmavtal ska testas samtidigt eller att någon aktör vill göra en större övning i samband med provlarmningen.

SOS Alarm kallar styrgruppen till mötet. Svenska kraftnät är ordförande. SOS Alarm skriver minnesanteckningar och delger deltagarna i styrgruppen.

Förberedelser

SOS Alarm har en avstämning med berörda dammägarrepresentanter i styrgruppen om tider och dammar för de tio provlarmningarna.

SOS Alarm lägger upp en händelse i WIS ”Provlarmning dammhaveri vecka XX” där dokumentation delges.

Svenska kraftnät skickar ett informationsbrev om provlarmningarna till länsstyrelserna (registraturen med kopia till älvgruppsansvariga) som i sin tur delger dem till larmmottagare i larmplanerna och älvgrupper. Även representanterna i styrgruppen för en kopia. Informationsbrevet läggs också upp i WIS.

SOS Alarm skickar ut ett SMS till larmmottagare med information om att provlarmning kommer att göras under vecka XX.

Ytterligare förberedelser kan tillkomma om det bestämts vid planeringsmötet.

Provlarmningsvecka

Provlarmningsveckan genomförs i enlighet med planeringen. För alla larmplaner ingår att dammägare larmar, larmsamtal hålls, SOS Alarm kallar larmmottagare till larmkonferens och larmkonferens genomförs. För vissa larmplaner kan även begäran om VMA och upprättande av varningsmeddelanden genomföras.

Dammägaren initierar provlarm genom att ringa till SOS Alarm på det gemensamma fördefinierade larmnumret och framföra följande:

> **Detta är en övning**
> Det är från Driftledningen på **[Företag/Organisation]**.
> Mitt namn är **[namn]** och mitt telefonnummer är **[telefonnummer]**
> Jag vill aktivera **PROVLARM** för **[dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information]** för **[X-älven]** och damm **[damm X, SOS-Kod X]**.
> Larmkonferens ska hållas **[tid]** minuter efter att larmmeddelande gått ut.

SOS Alarms meddelar därefter följande larmmeddelande till larmmottagarna i larmplanerna:

> **Detta är en övning**
> Detta är ett viktigt meddelande från SOS Alarm.
> Med anledning av **PROVLARM** för **[dammhaveri/fara för dammhaveri/viktig information]** i **[damm X]** i **[X-älven]** kallas du till en telefonkonferens.
> Ring in på telefonnummer: **[XX-XXX XXX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #]**. Jag

repeterar **[XX-XXX XXX XX]**. Slå sedan kod: **[XX XX XXX #]**.
Mötet startar **[datum eller idag]** klockan **[tidpunkt]**.

Tryck 1 om du kan delta i telefonkonferensen.
Tryck 2 om du inte kan delta i telefonkonferensen.
Tryck # för att repetera meddelandet.

Larmmottagare ringer in till larmkonferensen i enlighet med larmmeddelandet. SOS Alarm startar upp och genomför konferensen genom att följa agendan för larmkonferens i avsnitt 3.7.

Efterarbete

SOS Alarm lägger ut dokumentation (svarslogg per larmplan, sammanfattning av hur det gick, inspelningar från larmkonferenser, upprättade varningsmeddelanden, mm) i WIS.

Representanterna i styrgruppen inhämtar information om hur provlarmningen gick från sina organisationer.

Styrgruppen har utvärderingsmöte

Syftet med utvärderingsmötet är att utvärdera hur provlarmningarna gick och identifiera utvecklingsbehov baserat på deltagande aktörers erfarenheter. Förslag till förbättringar sammanställs. Övergripande planering inför kommande provlarmning görs.

SOS Alarm kallar styrgruppen till mötet. Svenska kraftnät är ordförande. SOS Alarm skriver minnesanteckningar och delger deltagarna i styrgruppen.

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk med uppgift att förvalta Sveriges stamnät för el, som omfattar ledningar för 400 kV och 220 kV med stationer och utlandsförbindelser. Vi har också systemansvaret för el. Vi utvecklar stamnätet och elmarknaden för att möta samhällets behov av en säker, hållbar och ekonomisk elförsörjning. Därmed har Svenska kraftnät också en viktig roll i klimatpolitiken.

SVENSKA KRAFTNÄT
Box 1200
172 24 Sundbyberg
Sturegatan 1

Tel 010-475 80 00
Fax 010-475 89 50

www.svk.se

SVENSKA KRAFTNÄT